

POSTANOWIENIE

Dnia 28 października 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Tadeusz Wiśniewski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Józef Frąckowiak

SSN Bogumiła Ustjanicz

w sprawie z wniosku Krzysztofa G. i Mirosława T.

przy uczestnictwie Stronnictwa Demokratycznego

o wpisanie zmian do ewidencji partii politycznych,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 28 października 2011 r.,

zażalenia wnioskodawców na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 14 kwietnia 2011 r.,

**oddala zażalenie; oddala wniosek uczestnika postępowania
o zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania
zażaleniowego przed Sądem Najwyższym.**

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 7 marca 2011 r. Sąd Apelacyjny, w wyniku apelacji uczestnika postępowania Stronnictwa Demokratycznego, zmienił zaskarżone postanowienie Sądu pierwszej instancji w ten sposób, że oddalił wniosek Krzysztofa G. i Mirosława T. o wpis zmian w składzie organów Stronnictwa Demokratycznego w ewidencji partii politycznych.

Wnioskodawcy złożyli od tego postanowienia skargę kasacyjną. Postanowieniem z dnia 14 kwietnia 2011 r. Sąd Apelacyjny skargę tę odrzucił jako niedopuszczalną. W ocenie Sądu, skarga kasacyjna przysługuje jedynie od postanowień sądu drugiej instancji w przedmiocie wpisu lub wykreślenia wpisu z ewidencji partii politycznych. Wynika to z art. 22 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (tekst jedn. Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 857 ze zm.; dalej jako „u.p.p.”). Jednocześnie brak jest uzasadnienia wynikającego z wykładni systemowej i konstytucyjnej zasady równości wobec prawa dla przyjęcia tezy, że w odniesieniu do partii politycznych wolą ustawodawcy było umożliwienie zaskarżania skargą kasacyjną wszystkich rozstrzygnięć sądu drugiej instancji, podczas gdy w wypadku innych podmiotów podlegających wpisowi do rejestru ograniczył tę możliwość jedynie do orzeczeń o podstawowym znaczeniu dla bytu tych podmiotów – dotyczących ich wpisu bądź wykreślenia wpisu.

Wnioskodawcy złożyli zażalenie na postanowienie Sądu Apelacyjnego, którym została odrzucona ich skarga kasacyjna. Zarzucili w nim naruszenie art. 22 u.p.p. przez błędną zawężającą wykładnię i przyjęcie, że w sprawie ewidencji partii politycznej skarga kasacyjna przysługuje wyłącznie od postanowienia w przedmiocie wpisu partii politycznej do ewidencji lub wykreślenia wpisu partii z ewidencji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 22 u.p.p., w sprawach o wpis partii politycznej do ewidencji stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym, z uwzględnieniem przepisów niniejszej ustawy, z tym że kasacja przysługuje jedynie od postanowień sądu drugiej instancji w przedmiocie wpisu lub wykreślenia wpisu z ewidencji. W ten, autonomiczny sposób, pomimo odesłania do

bezpośredniego stosowania Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym, została uregulowana kwestia dopuszczalności kasacji w postępowaniu sądowym z zakresu ewidencji partii politycznych. W związku z treścią art. 5 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2005 r., Nr 13, poz. 98) dotychczasowa kasacja, o której mowa w art. 22 u.p.p., oznacza skargę kasacyjną w rozumieniu ustawy nowelizującej Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie dotyczące ewidencji partii politycznych jest uregulowane w samodzielny i odrębny sposób w stosunku do postępowania rejestrowego a zatem bezpośrednie stosowanie przepisów o postępowaniu nieprocesowym nie dawałoby podstawy do zastosowania do tego postępowania art. 519¹ § 3 k.p.c. regulującego zagadnienie dopuszczalności skargi kasacyjnej w postępowaniu rejestrowym. Dlatego nie zasługuje na uwzględnienie wyrażana w piśmiennictwie opinia, że gdyby regulacja zawarta w art. 22 u.p.p. miała stanowić powtórzenie regulacji zawartej w art. 519¹ § 3 k.p.c., to postanowienie ograniczające dopuszczalność kasacji zawarte w art. 22 u.p.p. byłoby zbędne.

Skarga kasacyjna w postępowaniu ewidencyjnym została ograniczona do dwóch kategorii postanowień sądu drugiej instancji, a mianowicie do postanowień w przedmiocie wpisu partii do rejestru oraz od postanowień w przedmiocie wykreślenia wpisu z ewidencji. Potwierdza to przede wszystkim użycie w art. 22 u.p.p. - dla określenia zakresu spraw, w których skarga kasacyjna jest dopuszczalna - ścieśniającej formuły - jedynie „od postanowień sądu drugiej instancji w przedmiocie wpisu lub wykreślenia wpisu z ewidencji...”. W postępowaniu sądowym z zakresu ewidencji partii politycznych mogą zapaść także inne orzeczenia co do istoty sprawy. Zgodnie z art. 12 ust.2 u.p.p., przez wpis rozumie się także zmianę oraz wykreślenie wpisu. Wobec tego w postępowaniu nieprocesowym z zakresu ewidencji partii politycznych mogą być wydane postanowienia co do istoty sprawy w przedmiocie: wpisu partii do ewidencji, w przedmiocie zmiany wpisów już dokonanych, a dotyczących partii już wpisanej do ewidencji, a w końcu także w przedmiocie wykreślenia wpisu partii politycznej z ewidencji.

Przez postanowienia sądu drugiej instancji „w przedmiocie wpisu lub wykreślenia wpisu” należy rozumieć nie tylko orzeczenia, w których sąd drugiej instancji bezpośrednio rozstrzygnął o wniosku o wpis lub wykreślenie wpisu w orzeczeniu zmieniającym postanowienie Sądu Okręgowego ale także postanowienia oddalające zażalenie na postanowienia sądu pierwszej instancji o odmowie wpisu partii politycznej do ewidencji jak i na postanowienia o wykreśleniu z ewidencji wpisu partii (zob. też postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 marca 2006 r., sygn. akt III CSK 48/2006 , OSNC 2007/1/12).

Pominięcie w art. 22 u.p.p., w zakresie regulacji dotyczącej skargi kasacyjnej, postanowień w przedmiocie zmian wpisów oznacza, że od tych postanowień, wydanych przez sąd drugiej instancji, skarga kasacyjna nie przysługuje. Wykładnię tę wspiera także użycie w tym samym zdaniu, wypełniającym treść normatywną art. 22 u.p.p., dwóch różnych określeń odnoszących się do ewidencji partii politycznych, z jednej strony w związku z zastosowaniem przepisów Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym, z drugiej zaś - w związku z regulacją dopuszczalności skargi kasacyjnej w postępowaniu dotyczącym ewidencji partii politycznych. Według początkowego postanowienia tego artykułu, przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym stosuje się „w sprawach o wpis partii politycznej do ewidencji”, a zatem stosownie do art. 12 ust. 2 u.p.p. w sprawach o wpis partii politycznej do ewidencji, zmianę wpisów już dokonanych a także wykreślenia wpisu. W końcowej części tego samego zdania, dla określenia zakresu dopuszczalności skargi kasacyjnej wskazane zostały już tylko niektóre postanowienia sądu drugiej instancji, spośród „spraw o wpis partii politycznych do ewidencji” od których skarga kasacyjna jest dopuszczalna. Wskazuje to na wyraźną wolę ustawodawcy ograniczenia skargi kasacyjnej do postanowień sądu drugiej instancji w przedmiocie wpisu lub wykreślenia wpisu z ewidencji.

Rozwiązanie przyjęte w ustawie o partiach politycznych odpowiada dostępności skargi kasacyjnej w sprawach rejestrowych (art. 694¹ § 1) i innych postępowaniach rejestrowych (art. 694¹ § 2 k.p.c.). Podobny pogląd wyraził Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 29 stycznia 2003 r., I CZ 196/2002, (OSP 2004, nr 1, poz. 4). Według art. 519¹ § 3 k.p.c., w postępowaniu rejestrowym skarga

kasacyjna przysługuje jedynie od postanowień sądu drugiej instancji w przedmiocie wpisu lub wykreślenia z rejestru podmiotu podlegającemu rejestracji. Jest to wyraz zachowania spójności ochrony w zakresie dostępności skargi kasacyjnej podmiotów podlegających wpisowi do ewidencji partii politycznych, wpisowi w Krajowym Rejestrze Sądowym, jak też osób objętych innymi postępowaniami rejestrowymi. Skorzystanie ze skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia ograniczone jest jedynie do najistotniejszych orzeczeń kreujących lub niweczących byt prawny tych podmiotów.

Przyjętej wykładni art. 22 u.p.p. nie sprzeciwia się przytoczony w zażaleniu art. 11 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, który statuuje zasadę wolności w zakresie tworzenia i działania partii politycznych. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, obok sformułowanego w art. 45 prawa do sądu, dla jego wzmocnienia, zastrzega w art. 176, że postępowanie sądowe jest co najmniej dwuinstancyjne. W ten sposób zostało określone prawo jednostki do zaskarżania orzeczeń, ale wydanych wyłącznie przez sąd pierwszej instancji. Konstytucja, jak to już wielokrotnie wyjaśniano w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, nie gwarantowała prawa do wniesienia kasacji ani do rozpoznania sprawy przez Sąd Najwyższy (por. np. orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 10 sierpnia 2001 r., Ts 58/01, OTK 2001, nr 6, poz. 207, z dnia 18 września 2001 r., Ts 71/01, OTK 2002, nr 7, poz. 239, z dnia 5 listopada 2001 r., Ts 95/01, OTK 2002, nr 1, poz. 74 lub z dnia 29 stycznia 2002 r., Ts 95/01, OTK-B 2002, nr 1, poz. 75; z dnia 17 września 2002 r. Ts 73/02, OTK-B 2003, nr 2, poz. 92; z dnia 6 lutego 2003 r., Ts 128/02, OTK-B 2003, nr 3, poz. 172). Stwierdzenie to jeszcze bardziej uzasadnia aktualny model postępowania cywilnego, w którym skarga kasacyjna stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji. Dlatego ustawowe wyłączenie określonych spraw z zakresu postępowania spod kontroli kasacyjnej Sądu Najwyższego nie narusza standardów konstytucyjnych, a zwłaszcza nie ogranicza konstytucyjnych swobód w zakresie tworzenia i działania partii politycznych.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 1 i 3 k.p.c. oddalił zażalenie wnioskodawcy.

Uczestnik postępowania złożył wniosek o zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego w piśmie procesowym stanowiącym odpowiedź na zażalenie, które zostało wniesione bezskutecznie, bo po upływie dwutygodniowego terminu (art. 167 k.p.c.) określonego w art. 372 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 oraz art. 398²¹ k.p.c. Wobec tego, że roszczenie uczestnika o zwrot kosztów wygasło (art. 109 § 1 k.p.c. zob. też postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 30 sierpnia 2001, III CKN 116/01, nie publ.; z dnia 22 kwietnia 2010 r., II CZ 3/10, nie publ.; z dnia 8 lipca 2010 r., II Cz 50/10, nie publ.) Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu.